

**Biologista monimuotoisuutta koskevaan yleissopimukseen liittyvä
NAGOYAN PÖYTÄKIRJA
geenivarojen saannista ja saatavuudesta sekä niiden käytöstä saatavien hyötyjen oikeudenmukaisesta
ja tasapuolisesta jaosta**

TÄMÄN PÖYTÄKIRJAN OSAPUOLET, JOTKA

OVAT biologista monimuotoisuutta koskevan yleissopimuksen, jäljempänä 'yleissopimuksen', osapuolia,

PALAUTTAVAT MIELIIN, että geenivarojen käytöstä saatavien hyötyjen oikeudenmukainen ja tasapuolinen jako on yksi yleissopimuksen kolmesta päätaivoitteesta, ja TUNNUSTAVAT, että tällä pöytäkirjalla toteutetaan tätä yleissopimuksen tavoitetta,

VAHVISTAVAT UUDESTAAN, että valtioilla on täysivaltainen oikeus luonnonvaroihinsa yleissopimuksen määräysten mukaisesti,

PALAUTTAVAT LISÄKSI MIELIIN yleissopimuksen 15 artiklan,

TUNNUSTAVAT, että tutkimus- ja innovaatiovalmiuksia luovilla teknologian siirroilla ja yhteistyöllä, joiden tavoitteena on luoda lisä-arvoa kehitysmaiden geenivaroille yleissopimuksen 16 ja 19 artiklan mukaisesti, on tärkeä merkitys kestäväen kehityksen edistämiseksi,

TUNNUSTAVAT, että yleinen tietoisuus ekosysteemien ja biologisen monimuotoisuuden taloudellisesta arvosta sekä tämän taloudellisen arvon oikeudenmukainen ja tasapuolinen jako biologisen monimuotoisuuden haltijoiden kanssa toimivat tärkeinä kannustimina biologisen monimuotoisuuden suojeluun ja sen osien kestäväen käyttöön,

TUNNUSTAVAT saatavuuden ja hyötyjen jaon potentiaalisen merkityksen biologisen monimuotoisuuden suojelussa ja kestävässä käytössä sekä köyhyyden poistamisessa ja ympäristön kestävässä käytössä ja siten YK:n vuosituhattavoitteiden saavuttamisen edistämiseksi,

TUNNUSTAVAT yhteyden geenivarojen saatavuuden ja niiden käytöstä saatavien hyötyjen oikeudenmukaisen ja tasapuolisen jaon välillä,

TUNNUSTAVAT geenivarojen saatavuutta sekä niiden käytöstä saatavien hyötyjen oikeudenmukaista ja tasapuolista jakoa koskevan oikeusvarmuuden takaamisen tärkeyden,

TUNNUSTAVAT LISÄKSI tasapuolisuuden ja oikeudenmukaisuuden edistämisen tärkeyden neuvoteltaessa keskinäisesti sovittuja ehtoja geenivarojen toimittajien ja käyttäjien välillä,

TUNNUSTAVAT MYÖS naisten erittäin tärkeän roolin saatavuuden ja hyötyjen jaon kannalta ja VAHVISTAVAT, että naisten täysimääräinen osallistuminen on tarpeen biologisen monimuotoisuuden suojelua koskevan päätöksenteon ja täytäntöönpanon kaikilla tasoilla,

OVAT PÄÄTTÄNEET tukea edelleen saatavuutta ja hyötyjen jakoa koskevien yleissopimuksen määräysten tehokasta täytäntöönpanoa,

TUNNUSTAVAT, että geenivarojen ja niihin liittyvän perinteisen tietämyksen käytöstä saatavien hyötyjen oikeudenmukaisessa ja tasapuolisessa jakamisessa tarvitaan innovatiivisia ratkaisuja silloin, kun on kyseessä rajat ylittävä tilanne, tai silloin, kun ennakkosuostumusta ei ole mahdollista hakea tai saada,

TUNNUSTAVAT geenivarojen tärkeyden ruokaturvalle, kansanterveydelle, biologisen monimuotoisuuden suojelulle sekä ilmastonmuutoksen hillitsemiselle ja ilmastomuutokseen sopeutumiselle,

TUNNUSTAVAT maatalouden biologisen monimuotoisuuden erityisluonteen, sen ominaispiirteet ja ongelmat, jotka edellyttävät erityisratkaisuja,

TUNNUSTAVAT kaikkien valtioiden riippuvuuden elintarvikkeiden ja maatalouden geenivaroista sekä kyseisten geenivarojen erityisluonteen ja tärkeyden maailmanlaajuisen ruokaturvan ja maatalouden kestäväen kehityksen saavuttamisen kannalta pyrittäessä vähentämään köyhyyttä sekä hillitsemään ilmastonmuutosta ja sopeutumaan siihen ja tunnustavat elintarvikkeiden ja maatalouden kasvigeenivaroja koskevan kansainvälisen sopimuksen ja FAO:n geenivarakomission perustavanlaatuisen merkityksen tässä suhteessa,

OTTAVAT HUOMIOON Maailman terveysjärjestön kansainvälisen terveyssäännösten (2005) ja ihmisen taudinaiheuttajien saatavuuden varmistamisen tärkeyden kansanterveyden valmius- ja reagointitoimien kannalta,

OVAT TIETOISIA muilla kansainvälisillä foorumeilla meneillään olevasta saatavuuteen ja hyötyjen jakoon liittyvästä työstä,

PALAUTTAVAT MIELIIN elintarvikkeiden ja maatalouden kasvigeenivaroja koskevan kansainvälisen sopimuksen mukaisesti perustetun saatavuutta ja hyötyjen jakamista koskevan monenvälisen järjestelmän, joka kehitettiin sopusoinnussa yleissopimuksen kanssa,

TUNNUSTAVAT, että saatavuutta ja hyötyjen jakoa koskevien kansainvälisten instrumenttien olisi oltava toisiaan tukevia yleissopimuksen tavoitteiden saavuttamiseksi,

PALAUTTAVAT MIELIIN yleissopimuksen 8 artiklan j kohdan tärkeyden, koska se koskee geenivariointiin liittyvää perinteistä tietämystä ja tällaisen tietämyksen käytöstä saatavien hyötyjen oikeudenmukaista ja tasapuolista jakoa,

PANEVAT MERKILLE geenivariointien ja perinteisen tietämyksen välisen yhteyden, niiden erottamattoman luonteen alkuperäiskansoille ja paikallisyhteisöille sekä perinteisen tietämyksen tärkeyden biologisen monimuotoisuuden suojelulle ja sen osien kestäväälle käytölle sekä näiden yhteisöjen kestäväälle toimeentulolle,

TUNNUSTAVAT niiden olosuhteiden moninaisuuden, joissa alkuperäiskansoilla ja paikallisyhteisöillä on geenivariointiin liittyvää perinteistä tietämystä hallussaan tai omistuksessaan,

OTTAVAT HUOMIOON sen, että alkuperäiskansoilla ja paikallisyhteisöillä on oikeus määrittellä geenivariointiin liittyvän perinteisen tietämyksen lailliset haltijat yhteisössään,

TUNNUSTAVAT LISÄKSI ne ainutlaatuiset olosuhteet, joissa mailla on geenivariointiin liittyvää perinteistä tietämystä, joka voi olla suullista, kirjallista tai muussa muodossa ja joka heijastaa biologisen monimuotoisuuden suojelun ja kestäväen käytön kannalta rikasta kulttuuriperintöä,

PANEVAT MERKILLE YK:n alkuperäiskansojen oikeuksia koskevan julistuksen,

VAHVISTAVAT, että minkään tämän pöytäkirjan määräyksen ei ole tulkittava vähentävän tai poistavan alkuperäiskansojen ja paikallisyhteisöjen olemassa olevia oikeuksia,

OVAT SOPINEET SEURAAVASTA:

1 artikla

Tavoite

Tämän pöytäkirjan tavoitteena on geenivariointien käytöstä saatavien hyötyjen oikeudenmukainen ja tasapuolinen jako, johon kuuluu myös asianmukainen geenivariointien saanti ja asiaankuuluvan teknologian siirto, ottaen huomioon kaikki näihin varoihin ja teknologiaan kuuluvat oikeudet, sekä asianmukainen rahoitus, ja edistää näin biologisen monimuotoisuuden suojelua ja sen osien kestäväää käyttöä.

2 artikla

Määritelmät

Tätä pöytäkirjaa sovellettaessa käytetään yleissopimuksen 2 artiklaan sisältyviä määritelmiä. Lisäksi tässä pöytäkirjassa

- a) "osapuolten konferenssi" tarkoittaa yleissopimuksen osapuolten konferenssia;
- b) "yleissopimus" tarkoittaa biologista monimuotoisuutta koskevaa Yhdistyneiden Kansakuntien yleissopimusta;
- c) "geenivariointien käyttö" tarkoittaa keinoja, joilla toteutetaan geenivariointien geneettisten ja/tai biokemiallisten koostumusten tutkimusta ja kehittämistä, yleissopimuksen 2 artiklan määritelmän mukaisen biotekniikan soveltaminen mukaan luettuna;
- d) "biotekniikka" tarkoittaa yleissopimuksen 2 artiklan mukaisesti sellaista tekniikan sovellusta, jossa käytetään biosysteemejä, eläviä eliöitä tai niiden johdannaisia tuotteiden tai prosessien kehittämiseen tai muunteluun tiettyyn tarkoitukseen;
- e) "johdannainen" tarkoittaa luonnossa esiintyvää biokemiallista yhdistettä, joka syntyy biologisten luonnonvarojen tai geenivariointien geneettisen ilmentymän tai aineenvaihdunnan tuloksena, vaikka yhdiste ei sisältäisi toiminnallisia perintötekijöitä.

3 artikla

Soveltamisala

Tätä pöytäkirjaa sovelletaan yleissopimuksen 15 artiklan soveltamisalaan kuuluviin geenivaroihin ja niiden käytöstä saataviin hyötyihin. Tätä pöytäkirjaa sovelletaan myös yleissopimuksen soveltamisalaan kuuluvaan geenivaroihin liittyvään perinteiseen tietämykseen sekä tällaisen tietämyksen käytöstä saataviin hyötyihin.

4 artikla

Suhde muihin kansainvälisiin sopimuksiin ja instrumentteihin

1. Tämän pöytäkirjan määräykset eivät vaikuta muista olemassa olevista kansainvälisistä sopimuksista johtuviin osapuolten oikeuksiin ja velvoitteisiin paitsi, jos näiden oikeuksien ja velvoitteiden toteuttaminen aiheuttaisi vakavaa vahinkoa tai uhkaa biologiselle monimuotoisuudelle. Tämän kohdan tarkoituksena ei ole luoda hierarkiaa tämän pöytäkirjan ja muiden kansainvälisten instrumenttien välille.

2. Mikään tämän pöytäkirjan määräys ei estä osapuolia kehittämästä ja panemasta täytäntöön muita asiaan liittyviä kansainvälisiä sopimuksia, muut saatavuutta ja hyötyjen jakoa koskevat erityissopimukset mukaan luettuina, edellyttäen, että ne tukevat yleissopimuksen ja tämän pöytäkirjan tavoitteita eivätkä ole ristiriidassa niiden kanssa.

3. Tämä pöytäkirja on pantava täytäntöön siten, että pöytäkirja ja muut sen kannalta merkitykselliset kansainväliset instrumentit tukevat toisiaan. Kansainvälisten instrumenttien mukainen ja niihin liittyvä kansainvälisten organisaatioiden meneillään oleva hyödyllinen työ tai käytännöt on otettava asianmukaisesti huomioon edellyttäen, että ne tukevat yleissopimuksen ja tämän pöytäkirjan tavoitteita eivätkä ole ristiriidassa niiden kanssa.

4. Tällä pöytäkirjalla pannaan täytäntöön saatavuutta ja hyötyjen jakoa koskevat yleissopimuksen määräykset. Mikäli sovelletaan jotakin saatavuutta ja hyötyjen jakoa koskevaa kansainvälistä erityisinstrumenttia, joka on yleissopimuksen ja tämän pöytäkirjan tavoitteiden mukainen eikä ole ristiriidassa niiden kanssa, tätä pöytäkirjaa ei sovelleta erityisinstrumentin osapuoleen tai osapuoliin geenivaroja koskevan erityisinstrumentin tarkoituksen toteuttamiseksi.

5 artikla

Hyötyjen oikeudenmukainen ja tasapuolinen jako

1. Yleissopimuksen 15 artiklan 3 ja 7 kohdan mukaisesti geenivarojen käytöstä sekä myöhemmistä sovelluksista ja kaupallistamisesta saatavat hyödyt on jaettava oikeudenmukaisella ja tasapuolisella tavalla geenivarat toimittavan osapuolen kanssa, joka on geenivarojen alkuperämaa tai joka on hankkinut geenivarat yleissopimuksen mukaisesti. Jakaminen perustuu keskinäisesti sovittuihin ehtoihin.

2. Kukin osapuoli ryhtyy tarvittaviin lainsäädännöllisiin, hallinnollisiin tai toimintalinjaa koskeviin toimenpiteisiin, joiden tarkoituksena on varmistaa, että alkuperäiskansojen ja paikallisyhteisöjen hallussa olevien geenivarojen käytöstä saatavat hyödyt jaetaan alkuperäiskansojen ja paikallisyhteisöjen geenivaroja koskevan kansallisen lainsäädännön mukaisesti ja oikeudenmukaisella ja tasapuolisella tavalla kyseisten yhteisöjen kanssa perustuen keskinäisesti sovittuihin ehtoihin.

3. Kukin osapuoli ryhtyy tarvittaviin lainsäädännöllisiin, hallinnollisiin tai toimintalinjaa koskeviin toimenpiteisiin edellä olevan 1 kohdan täytäntöön panemiseksi.

4. Hyödyt voivat olla rahallisia hyötyjä tai muita kuin rahallisia hyötyjä, liitteessä luetellut hyödyt mukaan luettuina, mutta niihin kuitenkin rajoittumatta.

5. Kukin osapuoli ryhtyy tarvittaviin lainsäädännöllisiin, hallinnollisiin tai toimintalinjaa koskeviin toimenpiteisiin, jotta geenivaroihin liittyvän perinteisen tietämyksen käytöstä saatavat hyödyt jaetaan oikeudenmukaisella ja tasapuolisella tavalla niiden alkuperäiskansojen ja paikallisyhteisöjen kanssa, joilla on tällaista tietämystä. Jakaminen perustuu keskinäisesti sovittuihin ehtoihin.

*6 artikla***Geenivarojen saatavuus**

1. Luonnonvaroja koskevien täysivaltaisten oikeuksien toteuttamiseksi sekä saatavuutta ja hyötyjen jakoa koskevien kansallisten säädösten tai määräysten mukaisesti geenivarojen saanti niiden käyttöä varten edellyttää ennakkosuostumusta geenivarat toimittavalta osapuolelta, joka on geenivarojen alkuperämaa tai joka on hankkinut geenivarat yleissopimuksen mukaisesti, ellei asianomainen osapuoli toisin päättää.

2. Kansallisen lainsäädäntönsä mukaisesti kukin osapuoli ryhtyy tarvittaviin toimenpiteisiin, joiden tarkoituksena on varmistaa, että geenivarojen saantiin hankitaan alkuperäiskansojen ja paikallisyhteisöjen ennakkosuostumus tai hyväksyntä ja että kyseiset yhteisöt osallistuvat prosessiin aina, kun niillä on oikeus myöntää lupa geenivarojen saantiin.

3. Edellä olevan 1 kohdan mukaisesti kukin ennakkosuostumusta edellyttävä osapuoli toteuttaa tarvittavat lainsäädännölliset, hallinnolliset tai toimintalinjaa koskevat toimenpiteet, joilla

- a) taataan saatavuutta ja hyötyjen jakoa koskevien kansallisten säädösten tai määräysten oikeusvarmuus, selkeys ja avoimuus;
- b) luodaan geenivarojen saatavuutta koskevia oikeudenmukaisia ja perusteltuja sääntöjä ja menettelyjä;
- c) annetaan tietoa ennakkosuostumuksen hakemisesta;
- d) mahdollistetaan toimivaltaisen kansallisen viranomaisen antama kirjallinen ja selkeä päätös avoimella ja kustannustehokkaalla tavalla sekä kohtuullisessa ajassa;
- e) annetaan saantihetkellä lupa tai muu vastaava todiste päätöksestä myöntää ennakkosuostumus ja keskinäisesti sovitusta ehdoista sekä ilmoitetaan kyseiset tiedot saatavuuden ja hyötyjen jaon tiedonvälitysjärjestelmään;
- f) soveltuvin osin ja kansallisen lainsäädännön mukaisesti määritellään perusteet ja/tai prosessit geenivarojen saantia koskevan ennakkosuostumuksen tai hyväksynnän saamiseksi alkuperäiskansoilta ja paikallisyhteisöiltä sekä niiden ottamiseksi mukaan prosessiin; ja
- g) luodaan selkeät säännöt ja menettelyt keskinäisesti sovittujen ehtojen edellyttämisestä ja luomisesta. Ehdot on tehtävä kirjallisesti, ja niihin voi kuulua muun muassa seuraavia ehtoja:
 - i) riitojen ratkaisulauseke;
 - ii) hyötyjen jakoa koskevat ehdot, myös immateriaalioikeuksien osalta;
 - iii) ehdot, jotka koskevat geenivarojen mahdollista myöhempää luovuttamista kolmansien osapuolien käyttöön, ja
 - iv) käyttötarkoituksen muutoksia koskevat ehdot tarvittaessa.

*7 artikla***Geenivarioihin liittyvän perinteisen tietämyksen saatavuus**

Kansallisen lainsäädäntönsä mukaisesti kukin osapuoli ryhtyy tarvittaviin toimenpiteisiin, joiden tarkoituksena on varmistaa, että alkuperäiskansoilla ja paikallisyhteisöillä olevaa geenivarioihin liittyvää perinteistä tietämystä käytetään alkuperäiskansojen ja paikallisyhteisöjen ennakkosuostumuksella tai hyväksynnällä, että kyseiset yhteisöt osallistuvat prosessiin ja että keskinäisesti sovitut ehdot on luotu.

*8 artikla***Erityismääräykset**

Saatavuutta ja hyötyjen jakoa koskevien säädöstensä tai määräystensä kehittämiseksi ja täytäntöön panemiseksi kukin osapuoli

- a) luo edellytykset edistää ja kannustaa tutkimusta, jonka tarkoituksena on edistää biologisen monimuotoisuuden suojelua ja kestävää käyttöä erityisesti kehitysmaissa, myös yksinkertaistetuilla menettelyillä, joilla helpotetaan saatavuutta eikaupallisia tutkimustarkoituksia varten, ottaen huomioon tarpeen varautua tutkimustarkoituksen mahdollisiin muutoksiin;
- b) ottaa asianmukaisesti huomioon nykyiset tai välittömät hätätilanteet, jotka uhkaavat tai vahingoittavat ihmisten, eläinten tai kasvien terveyttä kansallisesti tai kansainvälisesti määritellyllä tavalla. Osapuolet voivat ottaa huomioon tarpeen käyttää geenivarjoja nopeasti sekä jakaa tällaisten geenivarjojen käytöstä saatavat hyödyt oikeudenmukaisesti ja tasapuolisesti nopeasti, myös edullisten hoitojen varmistamiseksi niitä tarvitseville erityisesti kehitysmaissa;
- c) ottaa huomioon elintarvikkeiden ja maatalouden geenivarjojen tärkeyden sekä niiden erityismerkityksen ruokaturvan kannalta.

*9 artikla***Suojelun ja kestäväen käytön edistäminen**

Osapuolet rohkaisevat geenivarjojen käyttäjiä ja toimittajia kanavoimaan geenivarjojen käytöstä saatavia hyötyjä biologisen monimuotoisuuden suojeluun ja sen osien kestäväen käyttöön.

*10 artikla***Hyötyjen jakoa koskeva maailmanlaajuinen monenvälinen järjestelmä**

Osapuolet harkitsevat sellaisen hyötyjen jakoa koskevan maailmanlaajuisen monenvälisen järjestelmän tarvetta ja järjestelyjä, jolla keskitytään geenivarjojen ja niihin liittyvän perinteisen tietämyksen käytöstä saatavien hyötyjen oikeudenmukaiseen ja tasapuoliseen jakoon, kun on kyseessä rajat ylittävä tilanne tai kun ennakkosuostumusta ei ole mahdollista hakea tai saada. Geenivarjojen ja niihin liittyvän perinteisen tietämyksen käyttäjien tällä järjestelmällä jakamat hyödyt käytetään biologisen monimuotoisuuden suojelun ja sen osien kestäväen käytön tukemiseen maailmanlaajuisesti.

*11 artikla***Rajat ylittävä yhteistyö**

1. Tilanteissa, joissa samoja geenivarjoja on in situ -olosuhteissa useamman kuin yhden osapuolen alueella, kyseiset osapuolet pyrkivät toimimaan tarpeen mukaan yhteistyössä ja ottamaan asianomaiset alkuperäiskansat ja paikallisyhteisöt mukaan toimintaan tämän pöytäkirjan täytäntöön panemiseksi.
2. Kun samaa geenivarjoihin liittyvää perinteistä tietämystä on monen osapuolen alueella yhdellä tai useammalla alkuperäiskansalla ja paikallisyhteisöllä, kyseiset osapuolet pyrkivät toimimaan tarpeen mukaan yhteistyössä ja ottamaan alkuperäiskansat ja paikallisyhteisöt mukaan toimintaan tämän pöytäkirjan tavoitteen toteuttamiseksi.

*12 artikla***Geenivarjoihin liittyvä perinteinen tietämys**

1. Tähän pöytäkirjaan perustuvia velvoitteita täytäntöön pannahsaan osapuolet ottavat soveltuvin osin ja kansallisen lainsäädäntönsä mukaisesti huomioon alkuperäiskansojen ja paikallisyhteisöjen tapaoikeuden, käytännöt ja menettelyt, jotka liittyvät geenivarjoihin liittyvään perinteiseen tietämykseen.
2. Osapuolet varmistavat kyseisten alkuperäiskansojen ja paikallisyhteisöjen tehokkaan osallistumisen prosessiin ja luovat järjestelmät, joilla geenivarjoihin liittyvän perinteisen tietämyksen mahdollisille käyttäjille tiedotetaan heidän velvoitteistaan, muun muassa toimenpiteistä, jotka ovat saatavilla saatavuuden ja hyötyjen jaon tiedonvälitysjärjestelmän välityksellä ja jotka koskevat perinteisen tietämyksen saatavuutta ja tällaisen tietämyksen käytöstä saatavien hyötyjen oikeudenmukaista ja tasapuolista jakoa.

3. Osapuolet pyrkivät tarvittaessa tukemaan toimintaa, jolla alkuperäiskansat ja paikallisyhteisöt, näiden yhteisöjen naiset mukaan luettuina, kehittävät seuraavia asioita:

- a) yhteisön käytännöt, jotka koskevat geenivaroihin liittyvän perinteisen tietämyksen saatavuutta ja tällaisen tietämyksen käytöstä saatavien hyötyjen oikeudenmukaista ja tasapuolista jakoa;
- b) vähimmäisvaatimukset keskinäisesti sovituille ehdoille, joilla varmistetaan geenivaroihin liittyvän perinteisen tietämyksen käytöstä saatavien hyötyjen oikeudenmukainen ja tasapuolinen jako; ja
- c) mallisopimuslausekkeet geenivaroihin liittyvän perinteisen tietämyksen käytöstä saatavien hyötyjen jaosta.

4. Tätä pöytäkirjaa täytäntöön pannessaan osapuolten on mahdollisuuksien mukaan oltava rajoittamatta geenivarojen ja niihin liittyvän perinteisen tietämyksen tavanomaista käyttöä ja vaihtoa alkuperäiskansojen ja paikallisyhteisöjen keskuudessa yleissopimuksen tavoitteiden mukaisesti.

13 artikla

Kansalliset tiedonvälityspisteet ja toimivaltaiset kansalliset viranomaiset

1. Kukin osapuoli nimeää saatavuutta ja hyötyjen jakoa käsittelevän kansallisen tiedonvälityspisteen. Tiedonvälityspiste antaa tietoja seuraavasti:

- a) geenivarojen saantia hakeville hakijoille tietoja ennakkosuostumuksen hakemista ja keskinäisesti sovittujen ehtojen luomista koskevista menettelyistä, myös hyötyjen jakamisesta;
- b) geenivaroihin liittyvän perinteisen tietämyksen saantia hakeville hakijoille mahdollisuuksien mukaan ja tarvittaessa tietoja alkuperäiskansojen ja paikallisyhteisöjen ennakkosuostumuksen tai hyväksynnän hakemista ja osallistumista sekä keskinäisesti sovittujen ehtojen luomista koskevista menettelyistä, myös hyötyjen jakamisesta; ja
- c) tiedot toimivaltaisista kansallisista viranomaisista sekä asiaankuuluvista alkuperäiskansoista ja paikallisyhteisöistä ja sidosryhmistä.

Kansallinen tiedonvälityspiste on vastuussa yhteydenpidosta sihteeristön kanssa.

2. Kukin osapuoli nimeää yhden tai useamman toimivaltaisen kansallisen viranomaisen, joka vastaa saatavuutta ja hyötyjen jakoa koskevista asioista. Toimivaltaisten kansallisten viranomaisten tehtävänä on sovellettavien kansallisten lainsäädännöllisten, hallinnollisten tai toimintalinjaa koskevien toimenpiteiden mukaisesti myöntää lupa tai tarvittaessa kirjalliset todisteet siitä, että saatavuudelle asetetut vaatimukset on täytetty, ja antaa neuvoja ennakkosuostumuksen hakemiseen ja keskinäisesti sovittujen ehtojen luomiseen sovellettavista menettelyistä ja vaatimuksista.

3. Osapuoli voi nimetä yhden elimen hoitamaan sekä kansallisen tiedonvälityspisteen että toimivaltaisen kansallisen viranomaisen tehtäviä.

4. Kunkin osapuolen on viimeistään sinä päivänä, jona tämä pöytäkirja tulee sen osalta voimaan, ilmoitettava sihteeristölle oman kansallisen tiedonvälityspisteensä ja toimivaltaisen kansallisen viranomaisen tai viranomaisten yhteystiedot. Mikäli osapuoli nimeää useamman kuin yhden toimivaltaisen kansallisen viranomaisen, sen on toimitettava sihteeristölle ilmoituksensa yhteydessä myös asianmukaiset tiedot kyseisten viranomaisten välisestä vastuunjaosta. Tarvittaessa tiedoissa on mainittava ainakin, mikä toimivaltainen viranomainen on vastuussa kunkin tyyppisistä geenivaroista. Kunkin osapuolen on ilmoitettava välittömästi sihteeristölle kansallisen tiedonvälityspisteen muutoksista tai toimivaltaisen kansallisen viranomaisen tai viranomaisten yhteystietojen tai vastuun muutoksista.

5. Sihteeristö asettaa edellä olevan 4 kohdan mukaisesti saadut tiedot saataville saatavuuden ja hyötyjen jaon tiedonvälitysjärjestelmän kautta.

14 artikla

Saatavuuden ja hyötyjen jaon tiedonvälitysjärjestelmä ja tiedonvaihto

1. Osana yleissopimuksen 18 artiklan 3 kohdan mukaista tiedonvälitysjärjestelmää perustetaan saatavuuden ja hyötyjen jaon tiedonvälitysjärjestelmä. Se toimii välineenä, jonka kautta toimitetaan saatavuutta ja hyötyjen jakoa koskevia tietoja. Erityisesti sen kautta voidaan saada osapuolten toimittamia tietoja pöytäkirjan täytäntöönpanosta.
2. Rajoittamatta luottamuksellisten tietojen suojelua kukin osapuoli toimittaa saatavuuden ja hyötyjen jaon tiedonvälitysjärjestelmään kaikki tämän pöytäkirjan edellyttämät tiedot ja tämän pöytäkirjan osapuolten kokouksena toimivan osapuolten konferenssin tekemien päätösten edellyttämät tiedot. Tietojen on sisällettävä
 - a) saatavuuteen ja hyötyjen jakoon liittyvät lainsäädännölliset, hallinnolliset ja toimintalinjaa koskevat toimenpiteet;
 - b) tiedot kansallisesta tiedonvälityspisteestä ja toimivaltaisesta kansallisesta viranomaisesta tai viranomaisista; ja
 - c) saantihetkellä annetut luvat tai muut vastaavat todisteet päätöksestä myöntää ennakkosuostumus sekä keskinäisesti sovituihin ehtoihin.
3. Lisätiedot voivat mahdollisuuksien ja tarpeen mukaan sisältää
 - a) tiedot alkuperäiskansojen ja paikallisyhteisöjen toimivaltaisista viranomaisista sekä vastaaviksi katsotuista toimijoista;
 - b) mallisopimuslausekkeet;
 - c) geenivarojen seurantaan varten kehitetyt menetelmät ja välineet; ja
 - d) käytäntösäännöt ja parhaat käytännöt.
4. Saatavuuden ja hyötyjen jaon tiedonvälitysjärjestelmän toimintaa koskevista järjestelyistä, sen toimintaa koskevat raportit mukaan luettuina, keskustellaan ja päätetään tämän pöytäkirjan osapuolten kokouksena toimivan osapuolten konferenssin ensimmäisessä kokouksessa, ja niitä tarkistetaan sen jälkeen säännöllisesti.

15 artikla

Saatavuutta ja hyötyjen jakoa koskevien kansallisten säädösten tai määräysten noudattaminen

1. Kukin osapuoli toteuttaa asianmukaiset, tehokkaat ja oikeasuhteiset lainsäädännölliset, hallinnolliset tai toimintalinjaa koskevat toimenpiteet, joilla varmistetaan, että sen lainkäyttövallan piirissä käytettävät geenivarat on saatu ennakkosuostumuksen mukaisesti ja että keskinäisesti sovitut ehdot on luotu siten kuin saatavuutta ja hyötyjen jakoa koskevissa toisen osapuolen kansallisissa säädöksissä tai määräyksissä edellytetään.
2. Osapuolet toteuttavat asianmukaiset, tehokkaat ja oikeasuhteiset toimenpiteet, joita käytetään silloin, kun edellä olevan 1 kohdan mukaisia toimenpiteitä ei ole noudatettu.
3. Osapuolet tekevät mahdollisuuksien ja tarpeen mukaan yhteistyötä edellä 1 kohdassa tarkoitettujen saatavuutta ja hyötyjen jakoa koskevien kansallisten säädösten tai määräysten väitetyissä rikkomistapauksissa.

16 artikla

Geenivaroihin liittyvän perinteisen tietämyksen saatavuutta ja hyötyjen jakoa koskevien kansallisten säädösten tai määräysten noudattaminen

1. Kukin osapuoli toteuttaa tarvittavat asianmukaiset, tehokkaat ja oikeasuhteiset lainsäädännölliset, hallinnolliset tai toimintalinjaa koskevat toimenpiteet, joilla varmistetaan, että sen lainkäyttövallan piirissä käytettävä geenivaroihin liittyvä perinteinen tietämys on saatu alkuperäiskansojen ja paikallisyhteisöjen ennakkosuostumuksen tai hyväksynnän mukaisesti, että kyseiset yhteisöt ovat osallistuneet prosessiin ja että keskinäisesti sovitut ehdot on luotu siten kuin sen toisen osapuolen saatavuutta ja hyötyjen jakoa koskevissa kansallisissa säädöksissä tai määräyksissä edellytetään, jonka alueella kyseiset alkuperäiskansat ja paikallisyhteisöt elävät.

2. Kukin osapuoli toteuttaa asianmukaiset, tehokkaat ja oikeasuhteiset toimenpiteet, joita käytetään silloin, kun edellä olevan 1 kohdan mukaisia toimenpiteitä ei ole noudatettu.
3. Osapuolet tekevät mahdollisuuksien ja tarpeen mukaan yhteistyötä edellä 1 kohdassa tarkoitettujen saatavuutta ja hyötyjen jakoa koskevien kansallisten säädösten tai määräysten väitetyissä rikkomistapauksissa.

17 artikla

Geenivarojen käytön seuranta

1. Pöytäkirjan noudattamisen tukemiseksi kukin osapuoli toteuttaa tarvittavat toimenpiteet, jotta geenivarojen käyttöä voidaan seurata ja niiden käytön avoimuutta parantaa. Niihin on kuuluttava seuraavat toimenpiteet, joilla:

a) nimetään yksi tai useampi tarkastuspiste seuraavasti:

- i) Nimetyt tarkastuspisteet keräävät tai ottavat vastaan tarpeellisia asiaankuuluvia tietoja ennakkosuostumuksesta, geenivarojen lähteistä, keskinäisesti sovitusta ehdoista ja/tai geenivarojen käytöstä.
- ii) Kukin osapuoli vaatii geenivarojen käyttäjiä tarvittaessa ja nimetyn tarkastuspisteen erityisluonteen mukaisesti antamaan nimetyille tarkastuspisteelle edellä olevassa kohdassa määritellyt tiedot. Kukin osapuoli toteuttaa asianmukaiset, tehokkaat ja oikeasuhteiset toimenpiteet, joita käytetään tilanteissa, joissa määräyksiä ei ole noudatettu.
- iii) Rajoittamatta luottamuksellisten tietojen suojelua edellä mainitut tiedot, joihin kuuluvat saatavilla olevat kansainvälisesti tunnustetut vaatimustenmukaisuustodistukset, toimitetaan tarvittaessa asianomaisille kansallisille viranomaisille, ennakkosuostumuksen antavalle osapuolelle sekä saatavuuden ja hyötyjen jaon tiedonvälitysjärjestelmään.
- iv) Tarkastuspisteiden on oltava tehokkaita, ja niissä on oltava tämän a alakohdan täytäntöönpanoon tarvittavat toiminnot. Tarkastuspisteiden tulee olla tarkoituksenmukaisia geenivarojen käytön tai asiaan liittyvien tietojen keräämisen kannalta muun muassa missä tahansa tutkimuksen, kehittämisen, innovoinnin, esikaupallistamisen tai kaupallistamisen vaiheessa.

b) rohkaistaan geenivarojen käyttäjiä ja toimittajia sisällyttämään keskinäisesti sovituihin ehtoihin määräyksiä, joiden mukaan ehtojen täytäntöönpanoa koskevia tietoja on jaettava, muun muassa raportointivaatimuksia; ja

c) rohkaistaan kustannustehokkaiden viestintävälineiden ja -järjestelmien käyttöön.

2. Tämän pöytäkirjan 6 artiklan 3 kohdan e alakohdan mukaisesti myönnetty saatavuuden ja hyötyjen jaon tiedonvälitysjärjestelmästä saatavilla oleva lupa tai vastaava todiste toimii kansainvälisesti tunnustettuna vaatimustenmukaisuustodistuksena.

3. Kansainvälisesti tunnustettu vaatimustenmukaisuustodistus toimii näyttönä siitä, että sen mukaiset geenivarat on saatu ennakkosuostumuksen mukaisesti ja että keskinäisesti sovitut ehdot on luotu siten kuin saatavuutta ja hyötyjen jakoa koskevissa ennakkosuostumuksen antavan osapuolen kansallisissa säädöksissä tai määräyksissä edellytetään.

4. Kansainvälisesti tunnustetun vaatimustenmukaisuustodistuksen on sisällettävä seuraavat vähimmäistiedot, kun tiedot eivät ole luottamuksellisia:

- a) todistuksen myöntäjä;
- b) todistuksen myöntämispäivämäärä;
- c) geenivarojen toimittaja;
- d) todistuksen yksilöivä tunnistus;
- e) henkilö tai yhteisö, jolle ennakkosuostumus myönnettiin;

- f) todistuksen asiasisältö tai kattamat geenivarat;
- g) vahvistus siitä, että keskinäisesti sovitut ehdot on luotu;
- h) vahvistus siitä, että ennakkosuostumus on saatu; ja
- i) kaupallinen ja/tai ei-kaupallinen käyttö.

18 artikla

Keskinäisesti sovittujen ehtojen noudattaminen

1. Tämän pöytäkirjan 6 artiklan 3 kohdan g alakohdan i alakohdan ja 7 artiklan täytäntöön panemiseksi kukin osapuoli rohkaisee geenivarojen ja/tai geenivaroihin liittyvän perinteisen tietämyksen toimittajia ja käyttäjiä sisällyttämään keskinäisesti sovittuihin ehtoihin tarvittaessa riitojen ratkaisua koskevan ehdon, jossa määritellään muun muassa seuraavat asiat:

- a) tuomioistuin, joka ratkaisee oikeussuhteesta mahdollisesti syntyvät riidat;
 - b) sovellettava laki; ja/tai
 - c) mahdollisuudet käyttää vaihtoehtoista riitojen ratkaisumenettelyä, kuten välitys- tai välimiesmenettelyä.
2. Kukin osapuoli varmistaa, että sen oikeusjärjestelmään sisältyy mahdollisuus turvautua oikeussuojakeinoihin, jotka ovat sopusoinnussa soveltuvien lainkäyttövaatimusten kanssa, sen varalta, että keskinäisesti sovitusta ehdoista syntyy riita.
3. Kukin osapuoli toteuttaa tarvittavat ja tehokkaat toimenpiteet, jotka koskevat
- a) oikeuden saatavuutta; ja
 - b) ulkomaisten tuomioiden ja välitystuomioiden vastavuoroista tunnustamista ja täytäntöönpanoa koskevien järjestelmien hyödyntämistä.
4. Tämän artiklan tehokkuutta arvioidaan tämän pöytäkirjan osapuolten kokouksena toimivassa osapuolten konferenssissa tämän pöytäkirjan 31 artiklan mukaisesti.

19 artikla

Mallisopimuslausekkeet

1. Kukin osapuoli edistää tarkoituksenmukaisella tavalla alakohtaisten ja monialaisten mallisopimuslausekkeiden kehittämistä, päivittämistä ja käyttöä keskinäisesti sovittuja ehtoja varten.
2. Tämän pöytäkirjan osapuolten kokouksena toimivassa osapuolten konferenssissa arvioidaan määräajoin alakohtaisten ja monialaisten mallisopimuslausekkeiden käyttöä.

20 artikla

Käytännesäännöt, ohjeet ja parhaat käytännöt ja/tai standardit

1. Kukin osapuoli kannustaa tarvittaessa saatavuuteen ja hyötyjen jakoon liittyvien vapaaehtoisten käytännesääntöjen, ohjeiden ja parhaiden käytäntöjen ja/tai standardien kehittämiseen, päivittämiseen ja käyttöön.
2. Tämän pöytäkirjan osapuolten kokouksena toimivassa osapuolten konferenssissa arvioidaan määräajoin vapaaehtoisten käytännesääntöjen, ohjeiden ja parhaiden käytäntöjen ja/tai standardien käyttöä ja harkitaan erityisten käytännesääntöjen, ohjeiden ja parhaiden käytäntöjen ja/tai standardien hyväksymistä.

21 artikla

Tietoisuuden lisääminen

Kukin osapuoli toteuttaa toimenpiteitä, joilla lisätään tietoisuutta geenivarojen ja niihin liittyvän perinteisen tietämyksen sekä niiden saatavuuden ja niiden käytöstä saatavien hyötyjen jaon tärkeydestä. Tällaisia toimenpiteitä voivat olla muun muassa

- a) tämän pöytäkirjan ja sen tavoitteen edistäminen;
- b) alkuperäiskansojen ja paikallisyhteisöjen sekä asiaankuuluvien sidosryhmien tapaamisten järjestäminen;

- c) palvelupisteen luominen ja ylläpitäminen alkuperäiskansoille ja paikallisyhteisöille sekä asiaankuuluville sidosryhmille;
- d) tiedon välittäminen kansallisen tietopalvelun avulla;
- e) vapaaehtoisten käytännesääntöjen, ohjeiden ja parhaiden käytäntöjen ja/tai standardien edistäminen neuvottelemalla alkuperäiskansojen ja paikallisyhteisöjen sekä asiaankuuluvien sidosryhmien kanssa;
- f) asiaankuuluvien kansallisten, alueellisten ja kansainvälisten kokemusten vaihdon edistäminen;
- g) geenivarojen ja niihin liittyvän perinteisen tietämyksen käyttäjien ja toimittajien kouluttaminen ja valmentaminen saatavuutta ja hyötyjen jakoa koskeviin velvoitteisiin liittyvissä asioissa;
- h) alkuperäiskansojen ja paikallisyhteisöjen sekä asiaankuuluvien sidosryhmien ottaminen mukaan tämän pöytäkirjan täytäntöönpanoon; ja
- i) alkuperäiskansojen ja paikallisyhteisöjen käytäntöjä ja menettelyjä koskevan tietoisuuden lisääminen.

22 artikla

Valmiudet

1. Varmistaakseen tämän pöytäkirjan tehokkaan täytäntöönpanon osapuolet tekevät yhteistyötä henkilöstön ja institutionaalisten valmiuksien luomiseksi, kehittämiseksi ja vahvistamiseksi osapuoliin kuuluvissa kehitysmaissa, erityisesti vähiten kehittyneissä maissa ja pienissä kehittyvissä saarivaltioissa, sekä osapuoliin kuuluvissa siirtymätalouden maissa, myös nykyisten maailmanlaajuisten, alueellisten, osa-alueellisten ja kansallisten instituutioiden ja järjestöjen kautta. Tässä yhteydessä osapuolet helpottavat alkuperäiskansojen ja paikallisyhteisöjen sekä asiaankuuluvien sidosryhmien, myös kansalaisjärjestöjen ja yksityisen sektorin, osallistumista toimintaan.

2. Tämän pöytäkirjan täytäntöön panemiseksi on osapuoliin kuuluvien kehitysmaiden, erityisesti vähiten kehittyneiden maiden ja pienten kehittyvien saarivaltioiden, sekä osapuoliin kuuluvien siirtymätalouden maiden tarpeet, jotka liittyvät rahavaroihin yleissopimuksen tätä koskevien määräysten mukaisesti, otettava täysimääräisesti huomioon valmiuksien luomiseksi ja kehittämiseksi.

3. Tämän pöytäkirjan täytäntöönpanoon liittyvien asianmukaisten toimenpiteiden perustaksi osapuoliin kuuluvien kehitysmaiden, erityisesti vähiten kehittyneiden maiden ja pienten kehittyvien saarivaltioiden, sekä osapuoliin kuuluvien siirtymätalouden maiden olisi määriteltävä kansalliset valmiuksia koskevat tarpeensa ja prioriteettinsa kansallisilla valmiuksien itsearvioinneilla. Tällöin kyseisten osapuolten olisi tuettava alkuperäiskansojen ja paikallisyhteisöjen sekä asiaankuuluvien sidosryhmien määrittelemiä valmiuksia koskevia tarpeita ja prioriteetteja kiinnittäen erityistä huomiota naisten valmiuksia koskeviin tarpeisiin ja prioriteetteihin.

4. Tämän pöytäkirjan täytäntöönpanon tukemiseksi valmiuksien luominen ja kehittäminen voi kohdistua muun muassa seuraaviin tärkeimpiin asioihin:

- a) valmiudet panna täytäntöön tämä pöytäkirja ja noudattaa sen velvoitteita;
- b) valmiudet neuvotella keskinäisesti sovitusta ehdoista;
- c) valmiudet kehittää ja panna täytäntöön saatavuuteen ja hyötyjen jakoon liittyviä kansallisia lainsäädännöllisiä, hallinnollisia tai toimintalinjaa koskevia toimenpiteitä ja valvoa niiden täytäntöönpanoa; ja
- d) maiden valmiudet kehittää omia tutkimusvalmiuksiaan, joilla luodaan lisäarvoa niiden omille geenivaroille.

5. Edellä 1–4 kohdassa mainittuihin toimenpiteisiin voi kuulua muun muassa

- a) lainsäädännön ja instituutioiden kehittäminen;
- b) tasapuolisuuden ja oikeudenmukaisuuden edistäminen neuvotteluissa, kuten keskinäisesti sovitusta ehdoista neuvottelemiseen liittyvä koulutus;

- c) määräysten noudattamisen seuranta ja täytäntöönpano;
- d) parhaiden saatavilla olevien viestintävälineiden ja Internet-pohjaisten järjestelmien käyttäminen saatavuuteen ja hyötyjen jakoon liittyvässä toiminnassa;
- e) arviointimenetelmien kehittäminen ja käyttö;
- f) bioprospektio sekä siihen liittyvä tutkimustyö ja taksonomiset tutkimukset;
- g) teknologian siirto sekä infrastruktuuri ja tekniset valmiudet, joilla varmistetaan kestävä teknologian siirto;
- h) saatavuutta ja hyötyjen jakoa koskevan toiminnan edistämisen tehostaminen biologisen monimuotoisuuden suojelemiseksi ja sen osien kestävän käytön mahdollistamiseksi;
- i) erityistoimenpiteet, joilla parannetaan saatavuutta ja hyötyjen jakoa koskevia asiaankuuluvien sidosryhmien valmiuksia; ja
- j) erityistoimenpiteet, joilla parannetaan geenivarojen saatavuutta ja/tai niihin liittyvää perinteistä tietämystä koskevia alkuperäiskansojen ja paikallisyhteisöjen valmiuksia.

6. Tiedot valmiuksien luomiseen ja kehittämiseen liittyvistä edellä olevien 1–5 kohdan mukaisesti tehdyistä kansallisista, alueellisista ja kansainvälisistä aloitteista on toimitettava saatavuuden ja hyötyjen jaon tiedonvälitysjärjestelmään, jotta voidaan edistää synergiaa ja koordinaatiota saatavuutta ja hyötyjen jakoa koskevien valmiuksien luomisessa ja kehittämisessä.

23 artikla

Teknologian siirto, yhteistyö ja yhteistoiminta

Tämän pöytäkirjan tavoitteen saavuttamiseksi osapuolet tekevät yleissopimuksen 15, 16, 18 ja 19 artiklan mukaisesti yhteistyötä teknisessä ja tieteellisessä tutkimuksessa sekä kehitysohjelmissa, myös bioteknisessä tutkimustoiminnassa. Osapuolet sitoutuvat edistämään ja tukemaan teknologian saatavuutta ja sen siirtämistä osapuoliin kuuluville kehitysmaille, erityisesti vähiten kehittyneille maille ja pienille kehittyville saarivaltioille, sekä osapuoliin kuuluville siirtymätalouden maille, jotta varmistetaan luotettavan ja toimintakykyisen teknisen ja tieteellisen pohjan kehittäminen ja vahvistaminen yleissopimuksen ja tämän pöytäkirjan tavoitteiden saavuttamiseksi. Tarvittaessa ja mahdollisuuksien mukaan yhteistyötoimenpiteet toteutetaan yhdessä sen tai niiden osapuolten kanssa, jotka toimittavat geenivarat ja jotka ovat kyseisten geenivarojen alkuperämaa, tai sen tai niiden osapuolten kanssa, jotka ovat hankkineet geenivarat yleissopimuksen mukaisesti.

24 artikla

Valtiot, jotka eivät ole pöytäkirjan osapuolia

Osapuolet rohkaisevat valtioita, jotka eivät ole tämän pöytäkirjan osapuolia, liittymään tähän pöytäkirjaan ja toimittamaan saatavuuden ja hyötyjen jaon tiedonvälitysjärjestelmään asianmukaisia tietoja.

25 artikla

Rahoitusjärjestelmä ja rahavarat

1. Harkitessaan tämän pöytäkirjan täytäntöönpanon edellyttämää rahoitusta osapuolet ottavat huomioon yleissopimuksen 20 artiklan määräykset.
2. Yleissopimuksen rahoitusjärjestelmä on tämän pöytäkirjan rahoitusjärjestelmä.
3. Tämän pöytäkirjan 22 artiklassa tarkoitetun valmiuksien luomisen ja kehittämisen osalta tämän pöytäkirjan osapuolten kokouksena toimiva osapuolten konferenssi, antaessaan edellä olevassa 2 kohdassa tarkoitettua rahoitusjärjestelmää koskevia ohjeita osapuolten konferenssin käsittelyä varten, ottaa huomioon rahavarojen tarpeen osapuoliin kuuluvissa kehitysmaissa, erityisesti vähiten kehittyneissä maissa ja pienissä kehittyvissä saarivaltioissa, sekä osapuoliin kuuluvissa siirtymätalouden maissa sekä alkuperäiskansojen ja paikallisyhteisöjen, myös näiden yhteisöjen naisten, valmiuksia koskevat tarpeet ja prioriteetit.

4. Edellä olevaa 1 kohtaa sovellettaessa osapuolet ottavat huomioon myös osapuoliin kuuluvien kehitysmaiden, erityisesti vähiten kehittyneiden maiden ja pienten kehittyvien saarivaltioiden, sekä osapuoliin kuuluvien siirtymätalouden maiden tarpeet kyseisten maiden pyrkiessä määrittelemään ja toteuttamaan valmiuksien luomiseen ja kehittämiseen liittyviä vaatimuksiaan tämän pöytäkirjan täytäntöön panemiseksi.

5. Osapuolten konferenssin asiaankuuluviissa päätöksissä annetut rahoitusjärjestelmää koskevat ohjeet, ennen tämän pöytäkirjan tekemistä hyväksytyt päätökset mukaan luettuina, koskevat soveltuvin osin tämän artiklan määräyksiä.

6. Osapuoliin kuuluvat teollisuusmaat voivat myös myöntää ja osapuoliin kuuluvat kehitysmaat ja osapuoliin kuuluvat siirtymätalouden maat hyödyntää kahdenvälisen, alueellisten ja monenvälisen kanavien kautta taloudellisia ja muita resursseja tämän pöytäkirjan määräysten täytäntöön panemiseksi.

26 artikla

Tämän pöytäkirjan osapuolten kokouksena toimiva osapuolten konferenssi

1. Osapuolten konferenssi toimii tämän pöytäkirjan osapuolten kokouksena.
2. Yleissopimuksen osapuolet, jotka eivät ole tämän pöytäkirjan osapuolia, voivat osallistua tarkkailijoina tämän pöytäkirjan osapuolten kokouksena toimivan osapuolten konferenssin kokouksiin. Kun osapuolten konferenssi toimii tämän pöytäkirjan osapuolten kokouksena, tätä pöytäkirjaa koskevien päätösten tekemiseen osallistuvat ainoastaan pöytäkirjan osapuolet.
3. Kun osapuolten konferenssi toimii tämän pöytäkirjan osapuolten kokouksena, osapuolten konferenssin puheenjohtajiston jäsen, joka edustaa yleissopimuksen osapuolta, mutta joka kyseisenä aikana ei ole tämän pöytäkirjan osapuoli, korvataan jäsenellä, jonka tämän pöytäkirjan osapuolet valitsevat keskuudestaan.
4. Tämän pöytäkirjan osapuolten kokouksena toimiva osapuolten konferenssi tarkastelee säännöllisesti tämän pöytäkirjan täytäntöönpanoa ja tekee toimivaltansa rajoissa päätöksiä sen tehokkaan täytäntöönpanon edistämiseksi. Konferenssi suorittaa sille tässä pöytäkirjassa määrätyt tehtävät ja
 - a) antaa suosituksia tämän pöytäkirjan täytäntöönpanon kannalta tarpeellisista asioista;
 - b) perustaa tämän pöytäkirjan täytäntöönpanon kannalta tarpeellisiksi katsottuja avustavia toimielimiä;
 - c) pyytää ja käyttää tarvittaessa toimivaltaisten kansainvälisten järjestöjen sekä hallitustenvälisen elinten sekä kansalaisjärjestöjen tarjoamia palveluita, yhteistyötä ja tietoja;
 - d) päättää miten ja kuinka usein on tämän pöytäkirjan 29 artiklan mukaisesti toimitettava tietoja sekä käsittelee mainitut tiedot ja avustavilta toimielimiltä saamansa raportit;
 - e) käsittelee ja hyväksyy tarvittaessa tämän pöytäkirjan täytäntöönpanon kannalta tarpeelliseksi katsotut muutokset tähän pöytäkirjaan ja sen liitteeseen sekä mahdolliset lisäliitteet tähän pöytäkirjaan; ja
 - f) suorittaa muut tämän pöytäkirjan täytäntöönpanon edellyttämät tehtävät.
5. Osapuolten konferenssin menettelytapasääntöjä ja yleissopimuksen rahoitussääntöjä sovelletaan soveltuvin osin tähän pöytäkirjaan, jollei tämän pöytäkirjan osapuolten kokouksena toimiva osapuolten konferenssi yksimielisesti toisin päättä.
6. Sihteeristö kutsuu koolle tämän pöytäkirjan osapuolten kokouksena toimivan osapuolten konferenssin ensimmäisen kokouksen, joka pidetään ensimmäisen pöytäkirjan voimaantulon jälkeen pidettäväksi sovitun osapuolten konferenssin kokouksen yhteydessä. Myöhemmät tämän pöytäkirjan osapuolten kokouksena toimivan osapuolten konferenssin varsinaiset kokoukset pidetään osapuolten konferenssin varsinaisten kokousten yhteydessä, jollei tämän pöytäkirjan osapuolten kokouksena toimiva osapuolten konferenssi toisin päättä.

7. Tämän pöytäkirjan osapuolten kokouksena toimivan osapuolten konferenssin ylimääräisiä kokouksia pidetään muina aikoina, kun tämän pöytäkirjan osapuolten kokouksena toimiva osapuolten konferenssi katsoo sen tarpeelliseksi, sekä jonkin osapuolen kirjallisesta pyynnöstä, jos ylimääräisen kokouksen pitämistä tukee vähintään kolmasosa osapuolista kuuden kuukauden kuluessa siitä, kun sihteeristö on toimittanut pyynnön muille osapuolille.

8. Yhdistyneet Kansakunnat, sen erityisjärjestöt ja Kansainvälinen atomienergiajärjestö sekä sellaiset niiden jäseninä tai tarkkailijoina olevat valtiot, jotka eivät ole yleissopimuksen osapuolia, voivat olla edustettuina tarkkailijoina tämän pöytäkirjan osapuolten kokouksena toimivassa osapuolten konferenssissa. Mikä tahansa kansallinen tai kansainvälinen, hallitustenvälinen tai ei-hallitustenvälinen elin tai järjestö, jonka toimialaa tämän pöytäkirjan soveltamisalaan kuuluvat asiat ovat ja joka on ilmoittanut sihteeristölle haluavansa olla edustettuna tämän pöytäkirjan osapuolten kokouksena toimivassa osapuolten konferenssissa tarkkailijana, voidaan hyväksyä sellaiseksi, jollei vähintään kolmasosa läsnä olevista osapuolista sitä vastusta. Jollei tässä artiklassa toisin määrätä, tarkkailijoiden hyväksyminen ja osallistuminen tapahtuu edellä olevassa 5 kohdassa tarkoitettujen menettelytapasääntöjen mukaisesti.

27 artikla

Avustavat toimielimet

1. Mikä tahansa yleissopimuksella tai sen mukaisesti perustettu avustava toimielin voi tämän pöytäkirjan osapuolten kokouksena toimivan osapuolten konferenssin päätöksellä suorittaa pöytäkirjan mukaisia tehtäviä, jolloin osapuolten kokouksen on yksilöitävä, mitä tehtäviä kyseinen toimielin suorittaa.

2. Yleissopimuksen osapuolet, jotka eivät ole tämän pöytäkirjan osapuolia, voivat osallistua tarkkailijoina mainittujen avustavien toimielinten kokouksiin. Kun yleissopimuksen mukainen avustava toimielin toimii tämän pöytäkirjan avustavana toimielimenä, pöytäkirjan mukaisten päätösten tekemiseen osallistuvat ainoastaan pöytäkirjan osapuolet.

3. Kun yleissopimuksen mukainen avustava toimielin suorittaa tähän pöytäkirjaan liittyviä tehtäviä, kyseisen avustavan toimielimen puheenjohtajiston jäsen, joka edustaa yleissopimuksen osapuolta, mutta joka kyseisenä aikana ei ole pöytäkirjan osapuoli, korvataan jäsenellä, jonka pöytäkirjan osapuolet valitsevat keskuudestaan.

28 artikla

Sihteeristö

1. Yleissopimuksen 24 artiklalla perustettu sihteeristö toimii tämän pöytäkirjan sihteeristönä.

2. Yleissopimuksen 24 artiklan 1 kohtaa, joka koskee sihteeristön tehtäviä, sovelletaan soveltuvin osin tähän pöytäkirjaan.

3. Siltä osin kuin ne ovat eriteltävissä, tähän pöytäkirjaan liittyvien sihteeripalvelujen kustannuksista vastaavat pöytäkirjan osapuolet. Tämän pöytäkirjan osapuolten kokouksena toimiva osapuolten konferenssi päättää ensimmäisessä kokouksessaan tätä varten tarvittavista rahoitusjärjestelyistä.

29 artikla

Seuranta ja raportointi

Kukin osapuoli seuraa tähän pöytäkirjaan perustuvien velvoitteidensa täytäntöönpanoa ja esittää pöytäkirjan osapuolten kokouksena toimivalle osapuolten konferenssille tämän asettamin määräajoin ja määrittelemässä muodossa raportin toimenpiteistä, joihin osapuoli on ryhtynyt tämän pöytäkirjan täytäntöön panemiseksi.

30 artikla

Tämän pöytäkirjan noudattamisen edistämistä koskevat menettelyt ja järjestelyt

Pöytäkirjan osapuolten kokouksena toimiva osapuolten konferenssi käsittelee ja hyväksyy ensimmäisessä kokouksessaan yhteistyömenettelyt ja toimielimiä koskevat järjestelyt, joiden avulla edistetään pöytäkirjan määräysten noudattamista ja käsitellään niitä tapauksia, joissa määräyksiä ei ole noudatettu. Näihin menettelyihin ja järjestelyihin tulee sisältyä asianmukaiset määräykset neuvonnan tai avun tarjoamisesta. Ne ovat erillisiä yleissopimuksen 27 artiklan mukaisista riitojen ratkaisumenettelyistä eivätkä ne rajoita niiden soveltamista.

*31 artikla***Arviointi ja seuranta**

Pöytäkirjan osapuolten kokouksena toimiva osapuolten konferenssi suorittaa neljän vuoden kuluttua tämän pöytäkirjaan voimaantulosta ja sen jälkeen pöytäkirjan osapuolten kokouksena toimivan osapuolten konferenssin määrittelemien aikavälein arvioinnin pöytäkirjan tehokkuudesta.

*32 artikla***Allekirjoittaminen**

Tämä pöytäkirja on avoinna allekirjoittamista varten yleissopimuksen osapuolille Yhdistyneiden Kansakuntien päämajassa New Yorkissa 2 päivästä helmikuuta 2011 lähtien 1 päivään helmikuuta 2012 saakka.

*33 artikla***Voimaantulo**

1. Tämä pöytäkirja tulee voimaan yhdeksäntenäkymmenentenä päivänä sen päivän jälkeen, jona viideskymmenes yleissopimuksen osapuoliin kuuluvan valtion tai alueellisen taloudellisen yhdentymisen järjestön ratifioimis-, hyväksymis- tai liittymiskirja on talletettu.
2. Sellaisen valtion tai alueellisen taloudellisen yhdentymisen järjestön osalta, joka ratifioi tai hyväksyy tämän pöytäkirjan tai liittyy siihen sen jälkeen, kun viideskymmenes ratifioimis-, hyväksymis- tai liittymiskirja on edellä olevan 1 kohdan mukaisesti talletettu, tämä pöytäkirja tulee voimaan yhdeksäntenäkymmenentenä päivänä siitä päivästä, jona asianomainen valtio tai alueellisen taloudellisen yhdentymisen järjestö on tallettanut ratifioimis-, hyväksymis- tai liittymiskirjansa tai sinä päivänä, jona yleissopimus tulee asianomaisen valtion tai taloudellisen yhdentymisen järjestön osalta voimaan, mikäli tämä tapahtuu myöhemmin.
3. Sovellettaessa tämän artiklan 1 ja 2 kohtaa, taloudellisen yhdentymisen järjestön tallettamaa asiakirjaa ei oteta huomioon tämän järjestön jäsenvaltioiden tallettamien asiakirjojen lisäksi.

*34 artikla***Varaumat**

Tähän pöytäkirjaan ei saa tehdä varaumia.

*35 artikla***Irtisanominen**

1. Milloin tahansa kahden vuoden kuluttua siitä päivästä, jona tämä pöytäkirja on tullut voimaan jonkin osapuolen osalta, tämä osapuoli voi irtisanoa pöytäkirjan antamalla siitä kirjallisen ilmoituksen tallettajalle.
2. Edellä tarkoitettu irtisanominen tulee voimaan vuoden kuluttua siitä päivästä, jona tallettaja on vastaanottanut irtisanomista koskevan ilmoituksen tai ilmoituksessa mainittuna myöhempänä ajankohtana.

*36 artikla***Todistusvoimaiset tekstit**

Tämän pöytäkirjan alkuperäiskappale, jonka arabian-, englannin-, espanjan-, kiinan-, ranskan- ja venäjänkieliset tekstit ovat yhtä todistusvoimaisia, talletetaan Yhdistyneiden Kansakuntien pääsihteerin huostaan.

TÄMÄN VAKUUDEKSI allekirjoittaneet, siihen asianmukaisesti valtuutettuina, ovat allekirjoittaneet tämän pöytäkirjan mainittuna päivänä.

TEHTY Nagoyassa kahdentenäkymmenentenäyhdeksäntenä päivänä lokakuuta vuonna kaksituhattakymmenen.

LIITE

RAHALLISET JA MUUT KUIN RAHALLISET HYÖDYT

1. Rahallisia hyötyjä voivat olla esimerkiksi seuraavat hyödyt, niihin kuitenkin rajoittumatta:
 - a) käyttömaksut/maksu kerättyä tai muutoin hankittua näytettä kohden;
 - b) ennakkomaksut;
 - c) erämaksut;
 - d) rojalTIMaksut;
 - e) kaupallistamiseen liittyvät lisenssimaksut;
 - f) erityismaksut, joita maksetaan biologisen monimuotoisuuden suojelua ja kestävää käyttöä tukeville erityisrahastoille;
 - g) palkat ja muut etuudet, jos niistä on keskinäisesti sovittu;
 - h) tutkimusrahoitus;
 - i) yhteisyritykset;
 - j) asiaan liittyvien immateriaalioikeuksien yhteisomistus.
2. Muita kuin rahallisia hyötyjä voivat olla esimerkiksi seuraavat hyödyt, niihin kuitenkin rajoittumatta:
 - a) tutkimus- ja kehitystyön tulosten jakaminen;
 - b) tieteellisiin tutkimuksiin, kehitysohjelmiin ja erityisesti biotekniseen tutkimukseen liittyvä yhteistyö, yhteistoiminta ja edistäminen, mahdollisuuksien mukaan sen osapuolen alueella, joka toimittaa geenivarat;
 - c) osallistuminen tuotekehitykseen;
 - d) koulutukseen ja valmentamiseen liittyvä yhteistyö, yhteistoiminta ja edistäminen;
 - e) pääsy geenivarojen ex situ -ohjelmiin ja tietokantoihin;
 - f) tiedon ja teknologian siirto geenivarojen toimittajalle oikeudenmukaisin ja edullisin ehdoin ja, jos asiasta keskinäisesti sovitaan, ilman täyttä vastiketta ja etuoikeutetusti, erityisesti sellaisen tietämyksen ja teknologian siirto, jossa hyödynnetään geenivaroja tai joka on merkityksellistä biologisen monimuotoisuuden suojelun ja kestäväen käytön kannalta, biotekniikan siirto mukaan luettuna;
 - g) teknologian siirtoa koskevien valmiuksien vahvistaminen;
 - h) institutionaalisten valmiuksien kehittäminen;
 - i) inhimilliset ja aineelliset resurssit, joilla vahvistetaan saatavuutta koskevien määräysten hallinnointiin ja täytäntöönpanoon liittyviä valmiuksia;
 - j) geenivaroihin liittyvä koulutus, johon geenivarojen toimittajamaat osallistuvat täysipainoisesti ja joka järjestetään mahdollisuuksien mukaan kyseisissä maissa;

- k) biologisen monimuotoisuuden suojelun ja kestävän käytön kannalta merkityksellisen tieteellisen tiedon saanti, biologisten keksintöjen ja taksonomisten tutkimusten saanti mukaan luettuna;
 - l) paikallistalouden edistäminen;
 - m) tutkimus, joka kohdistuu ensisijaisiin tarpeisiin, kuten terveyteen ja ruokaturvaan, ja jossa otetaan huomioon geenivarat toimittavan osapuolen oma geenivarojen käyttö;
 - n) institutionaaliset ja ammatilliset suhteet, joita voi syntyä saatavuutta ja hyötyjen jakoa koskevan sopimuksen ja sitä seuraavan yhteistyön ansiosta;
 - o) ruoan ja toimeentulon turvaamiseen liittyvät hyödyt;
 - p) yhteiskunnallinen tunnustus;
 - q) asiaan liittyvien immateriaalioikeuksien yhteisomistus.
-